

Türkiye'nin Terör Örgütü İddiaları Karşısında Gülen Hareketi: Uluslararası Perspektifle Bir Bakış

solidarity with
OTHERS

Ocak 2025
BELÇİKA

İçindekiler

Yönetici Özeti	3
1. Giriş.....	4
2. Fethullah Gülen ve Hizmet Hareketi.....	4
2.1. Arka Plan ve Liderlik	4
2.2. İdeolojik Temeller	4
3. Türk Hükümetinin Gülen Hareketi Hakkındaki İddiaları.....	4
3.1. Terör Örgütü Olarak Tanımlanma	4
3.2. Darbeye Karışma Suçlamaları.....	5
3.3. Harekete Karşı Önlemler	5
4. Türkiye'nin Anlatısına Meydan Okuyan Küresel Perspektifler	5
4.1. Batı Medyası Kapsamı	5
4.1.1. Hollanda Medyası.....	5
4.1.2. İngiliz Yayın Kurumu British Broadcasting Corporation (BBC).....	6
4.1.3. Al Jazeera ve CNBC.....	6
4.1.4. New York Times ve Welt.....	6
4.1.5. Akademik Perspektifler.....	6
4.2. Uluslararası Örgütlerin Tutumları.....	6
4.2.1. Birleşmiş Milletler (BM).....	6
4.2.2. Avrupa Konseyi.....	7
4.2.3. Avrupa Birliği (AB)	7
4.2.4. İslam İş birliği Teşkilatı (İİT)	7
4.2.5. Avrupa Komisyonu.....	8
4.3. Belirli Ülkelerin Tutumları	8
4.3.1. Amerika Birleşik Devletleri (ABD).....	8
4.3.2. Birleşik Krallık (İngiltere).....	9
4.3.3. Almanya	9
4.3.4. Kanada.....	9
4.3.5. Hollanda.....	9
4.3.6. Diğer Ülkeler ve Kuruluşlar.....	9
4.4. İnsan Hakları ve Hukuki Perspektifler.....	10

4.4.1. İnsan Hakları İhlallerine İlişkin Raporlar.....	10
4.4.2. Yasal ve Prosedürel Kaygılar	10
4.4.3. Almanya Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF) 2024 Menşe Ülke Raporu.....	10
4.4.4. Hollanda'nın Türkiye Hakkında Genel Menşe Ülke Bilgisi Raporu (Ağustos 2023).....	11
4.5. Farklı Yargı Bölgelerindeki Temsili Mahkeme Davalarının İncelenmesi	11
4.5.1. Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı-1 (28 Kasım 2018).....	11
4.5.2. Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı-2 (28 Kasım 2018).....	14
4.5.3. Romanya Bükreş Temyiz Mahkemesi Kararı (14 Aralık 2018)	15
4.5.4. Hollanda İdari Yargı Dairesi Kararı (13 Şubat 2019)	17
4.5.5. Brezilya Federal Yüksek Mahkemesi Kararı (7 Ağustos 2019)	19
4.5.6. Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı (6 Aralık 2019)	21
4.5.7. İspanya Ulusal Ceza Mahkemesi Kararı (30 Ekim 2020)	23
4.5.8. Florida Bölge Mahkemesi Kararı (28 Nisan 2023).....	25
4.5.9. Avusturya İdare Mahkemesi Kararı (24 Mayıs 2024).....	27
5. Karşılaştırmalı Analiz.....	28
5.1. Farklı Anlatılar	28
5.2. Uluslararası İlişkiler Üzerindeki Etkisi.....	28
5.3. Kurumsal Tepkiler	29
6. Sonuç	29
7. Öneriler	30
Referanslar	32

Yönetici Özeti

Bu rapor, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni (Hizmet) 2016 yılındaki başarısız darbe girişiminden sorumlu bir terör örgütü olarak gösteren iddialarını inceleyerek, bu anlatıyı reddeden okuyan uluslararası perspektifleri ele almaktadır. Kaynaklara göre, Fethullah Gülen tarafından kurulan Hizmet Hareketi, eğitim, dinler arası diyalog ve toplumsal hizmete vurgu yapan bir İslami sosyal harekettir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki Türk hükümeti 2016 yılından bu yana Hizmet hareketini "Fethullahçı Terör Örgütü" ("FETÖ") olarak etiketlemekte ve bu da yaygın olarak nefret söylemi olarak değerlendirilmektedir¹. Ancak bu suçlamalara rağmen, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve çeşitli insan hakları örgütleri de dahil olmak üzere uluslararası kuruluşlar, yeterli kanıt bulunmaması ve hareketin üyelerine yönelik insan hakları ihlalleri nedeniyle Türkiye'nin iddialarını reddetmektedir.

Raporda, Gülen Hareketi'nin demokratik ve barışçıl ilkelere uygunluğunu gösteren, eğitime ve toplumsal refaha yaptığı küresel katkılar vurgulanmaktadır. Uluslararası mahkemeler, medya kuruluşları ve akademik çalışmalar, hareketin terörizm ya da darbe ile bağlantısına dair kanıt bulunmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, uluslararası mahkeme kararları, Gülen Hareketi'ne mensup olduğu iddia edilen kişilerin iade taleplerini siyasi saiklerle yapılmış ve insan hakları standartlarına aykırı olarak değerlendirmektedir.

Analiz, Türkiye'nin anlatısının küresel düzeyde geniş ölçüde kabul görmediğini ve bunun ciddi jeopolitik gerilimleri ortaya çıkardığını, aynı zamanda insan hakları, yargı bağımsızlığı ve demokratik değerler konularında kritik endişeler yarattığını sonucuna varmaktadır.

1. Giriş

Hizmet olarak da bilinen Gülen Hareketi, 1970'lerde Türk din adamı Fethullah Gülen tarafından kurulan önemli bir İslami sosyal harekettir. Eğitim, barış, dinler arası diyalog ve toplum hizmetine vurgu yapan hareket hem Türkiye içinde hem de uluslararası alanda geniş bir okul, hastane ve hayır kurumu ağı kurmuştur. İnsani ve eğitsel katkılarına rağmen, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki Türk hükümeti, özellikle 15 Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişiminin ardından Gülen Hareketi'ni bir terör örgütü, özellikle de "Fethullahçı Terör Örgütü" (FETÖ) olarak etiketlemiştir. Bu rapor, Gülen Hareketi'nin bir terör örgütü olduğu (ya da olmadığı) söylemini eleştirel bir bakış açısıyla incelemekte, Türkiye'nin iddialarını çürüten küresel perspektifleri vurgulamakta ve hareketin topluma meşru katkılarını öne çıkarmaktadır.

2. Fethullah Gülen ve Hizmet Hareketi

2.1. Arka Plan ve Liderlik

21 Ekim 2024 tarihinde 83 yaşında vefat eden Fethullah Gülen, Gülen Hareketi'nin kurucusu ve manevi lideriydi [1][3][5][6]. Gülen 1999'dan beri Amerika Birleşik Devletleri'nde kendi isteğiyle sürgünde yaşamaktaydı ve ölümüne kadar harekete liderlik etmeye devam etti [2][4][6]. Hareket, eğitim ve sosyal kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan küresel çapta bir okullar, hastaneler ve hayır kurumları ağı kurmuştur [3][4][6][8].

2.2. İdeolojik Temeller

Hizmet Hareketi, İslam'ın modern demokratik değerler, bilimsel ilerleme ve dinler arası diyalogla uyumlu bir versiyonunu savunmaktadır [3][4][6]. Hoşgörüyü teşvik etmek ve sosyal meseleleri siyasi olmayan yollarla ele almak için bir araç olarak eğitimi vurgulamakta ve Batı idealleriyle de uyumlu bir İslam vizyonu geliştirmektedir [3][4][6][8].

3. Türk Hükümetinin Gülen Hareketi Hakkındaki İddiaları

3.1. Terör Örgütü Olarak Tanımlanma

Mayıs 2016'da Türk hükümeti Gülen Hareketi'ni "FETÖ" olarak nitelendirerek terör örgütü ilan etti [13][25]. Bu tanımlama esas olarak hükümetin 15 Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişimini hareketin organize ettiği iddiasına dayanıyordu ki Gülen bu suçlamaları defalarca reddetti [13][25].

3.2. Darbeye Karışma Suçlamaları

Cumhurbaşkanı Erdoğan 2016 darbe girişiminden Gülen Hareketi'ni sorumlu tutmuş ve on yıllar boyunca çeşitli devlet kurumlarına sızdığını iddia etmiştir [2][6][13][25]. Sonuç olarak hükümet, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kendisinin de bir "cadı avı" olduğunu kabul ettiği kapsamlı tasfiyeler başlattı [36][37], Bunun sonucunda 100.000'den fazla kamu görevlisi işten çıkarılmış ve hareketle bağlantılı olduğu iddia edilen yüz binlerce kişi tutuklanmıştır [12][13][14][15][16][17][18][19][20][21][22][23][24][25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35].

3.3. Harekete Karşı Önlemler

Darbe girişiminin ardından Türkiye 18 Temmuz 2018'e kadar sürecek bir olağanüstü hal (OHAL) ilan etti [13][25]. Bu süre zarfında hükümet toplu gözaltılar ve tutuklamalar gerçekleştirmiş, Gülen Hareketi'ne bağlı kurumları kapatmış ve yabancı hükümetlere hareketin üyesi olduğu iddia edilen kişileri iade etmeleri için baskı yapmıştır [12][13][14][15][16][17][18][19][20][21][22][23][24][25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35].

4. Türkiye'nin Anlatısına Meydan Okuyan Küresel Perspektifler

Bu bölüm, Türkiye'nin Gülen Hareketi ve ilgili iddialara ilişkin resmi söylemine dair küresel tepkileri ve bakış açılarını incelemektedir. Önde gelen uluslararası kuruluşların medyada yer alan haberleri, başlıca uluslararası örgütlerin tutumları ve belirli ülkelerden gelen açıklamalar incelenmektedir. Çeşitli aktörlerin Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni terör örgütü olarak sınıflandırmasını nasıl algıladıklarına, insan hakları ihlalleri ve siyasi amaçlı kovuşturmalara ilgili endişelere odaklanılıyor. Bu bölümde ayrıca insan hakları örgütlerinin raporlarına ve hukuki değerlendirmelere de yer verilerek Türkiye'nin bu davaları ele alışındaki usuli kusurlar ve hukuki süreç sorunları vurgulanmaktadır. Bu küresel perspektiflerin analizi yoluyla bu bölüm, uluslararası toplumun Türkiye'nin anlatısına yönelik şüpheliğinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

4.1. Batı Medyası Kapsamı

4.1.1. Hollanda Medyası

Hollanda resmi yayın kuruluşu NOS, Fethullah Gülen'in ölümüyle ilgili haberinde Gülen'den ılımlı İslam ve hoşgörüyü savunan ve son dönemde hakkında çok tartışılan bir Türk din adamı olarak bahsetti [1]. NOS, Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak sınıflandırmamış, bunun yerine eğitim ve sivil topluma katkılarını vurgulamıştır.

4.1.2. İngiliz Yayın Kurumu British Broadcasting Corporation (BBC)

BBC, Gülen Hareketini sürekli olarak eğitim ve dinler arası diyaloga odaklanan iyi organize olmuş bir cemaat olarak tasvir etmiştir. Gülen'in ölümüyle ilgili haberlerinde BBC, hareketin Batılı ülkeler tarafından bir terör örgütü olarak tanınmadığını vurgulamıştır [6][33]. BBC ayrıca "Türkiye'de darbe" başlıklı kapsamlı bir haber yayınlamıştır: Gülen hareketi nedir ve ne istiyor?" başlıklı kapsamlı bir haber yayınlamış ve hareketi bir siyasi partiden ziyade bir cemaat (community) olarak tanımlamıştır [35].

4.1.3. Al Jazeera ve CNBC

Al Jazeera ve CNBC de benzer şekilde Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak etiketlemekten kaçınmıştır. Bu kanalların raporları Gülen'in eğitim kurumları kurmadaki rolüne ve darbe girişimine karıştığını reddetmesine odaklanmaktadır [3][4].

4.1.4. New York Times ve Welt

New York Times ve Alman Welt gazetesi Gülen'in ölümünü hareketi terörist olarak sınıflandırmadan haberleştirmiştir. Hareketin küresel eğitim ağını ve Gülen'in demokrasi ve bilim savunuculuğunu vurgulamışlardır [6][10].

4.1.5. Akademik Perspektifler

Jon Pahl'ın *Fethullah Gülen Bir Hizmet Hayatı* kitabında belirttiği gibi:

"Benzer şekilde, Sayın Gülen'den ilham alan ve en doğru akademik tanımlamayla Hizmet topluluğu olarak bilinen bireylerin ne Türk demokrasisini yıkmayı amaçlayan bir 'paralel devlet' oluşturduklarını ne de silahlı bir terör örgütünün söylem ve uygulamalarını sergilediklerini makul bir kesinlikle söyleyebilirim. Aslında, tam tersine, Sayın Gülen'in Hizmet'e katılmaları için ilham verdiği bireyler, dünya çapında okullar inşa ederek okuryazarlığı desteklemek; insanları yoksulluktan kurtaran ilkeli bir kapitalizm uygulamasına katılmak ve sivil toplumu, hukukun üstünlüğünü ve demokratik katılımı güçlendirmek için dinler arası diyaloglara sponsor olmak gibi olgusal olarak doğrulanabilir faaliyetleri sürekli olarak kanıtlamışlardır. Bunlar, kendilerini şiddetsizliğe ve barışın inşasına adanmış insanların uygulamalarıdır." [Pahl, 2019][40].

4.2. Uluslararası Örgütlerin Tutumları

4.2.1. Birleşmiş Milletler (BM)

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Gülen Hareketi'ni hiçbir zaman terör örgütü olarak listelememiştir. Çeşitli BM raporları, Türkiye'nin *Gülenist* olduğu iddia edilen kişilere yönelik eylemlerini eleştirmiş, insan hakları ihlallerini ve adil yargılama sürecinin eksikliğini vurgulamıştır [9][20][22][23][34]. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), Türkiye'nin olağanüstü hali sırasında, özellikle Gülen Hareketi ile bağlantılı olan veya bağlantılı olduğu düşünülen kişileri hedef alan kapsamlı insan hakları ihlalleri rapor etmiştir [23][34].

4.2.2. Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi, Türkiye'nin Gülen destekçisi olduğu iddia edilen kişilere karşı ulus ötesi baskı taktikleri kullanmasından duyduğu endişeyi dile getirdi. Konsey yayınladığı bir memorandumda, Türkiye'nin terörle mücadele yasalarını geniş bir şekilde uygulamasının sivil toplum üzerinde ciddi sonuçlar doğurduğunu ve demokratik ve insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmediğini kaydetti [32]. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) de Türkiye'nin eylemlerini kınamış ve terörle mücadele tedbirlerinin somut kanıtlar olmaksızın bireylere zulmetmek için kötüye kullanıldığını vurgulamıştır [16].

4.2.3. Avrupa Birliği (AB)

AB, Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak tanımlamamıştır. Kasım 2017'de AB terörle mücadele şefi Gilles de Kerchove, AB'nin hareketi terörist olarak sınıflandırmak için "esaslı" kanıtlara ihtiyaç duyduğunu ve şu anda bu kanıtlara sahip olmadığını belirtti [26]. Buna ek olarak, Ocak 2017'de sızdırılan bir AB istihbarat raporu, darbe girişiminin arkasında Gülen Hareketi de dahil olmak üzere İslamcı güçlerin olmadığı sonucuna varmış, bunun yerine Türk hükümetinin darbeyi siyasi rakiplerini ortadan kaldırmak için kullandığını öne sürmüştür [29].

4.2.4. İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT)

Küresel çapta yaptığımız araştırma ve analizler sonucunda, Türk hükümeti dışında

Türkiye'nin suçlamalarını destekleyen sadece bir metin bulduk; o da İslam İş Birliği Teşkilatı'ndan (İİT). Bu nedenle bu metne biraz ayrıntılı olarak yer verilmesi gerekiyor.

2016 yılında Türkiye'de yaşanan başarısız darbe girişiminin ardından İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT), Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te düzenlenen 43. Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı'nda 47/43-POL sayılı kararı kabul etti. Kararda darbe girişimi şiddetle kınanmış ve "Fethullahçı Terör Örgütü" (FETÖ) olayların tertiplenmesinden sorumlu olarak tanımlanmıştır, denildi [51].

Türkiye'nin İİT'nin Gülen Hareketini resmen bir terör örgütü olarak tanıması için ısrarlı çabalarına rağmen, bu girişimler sonuçta başarısız oldu. Kararın kabul edilmesinin ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın hükümeti üye devletlerin kararı destekleyip uygulayacağını umuyordu. Ancak aradan geçen sekiz yıl boyunca Türkiye, üye devletlerden Gülen hareketini resmen terörist grup olarak tanımlama yönünde bağlayıcı bir taahhüt alamadı. Sonuç olarak, İİT örgütündeki etkisini önemli ölçüde kaybetti ve Türkiye'nin taleplerini yerine getirme kabiliyeti büyük ölçüde azaldı [52].

Ayrıca, sonraki İİT toplantılarında, İİT Sekreteri 47/43-POL sayılı Kararın uygulanmasına ilişkin herhangi bir rapor sunmamıştır. İİT Sekreteri ayrıca kararın takibi için herhangi bir İİT kurumunu görevlendirmekten veya kararın uygulanmasını denetleyecek yetkililer atamaktan kaçındı. Diplomatik kaynaklar Nordic Monitor'e İİT Sekreterinin diğer uluslararası kuruluşlarla tutarlı bir duruş sergilediğini ve İİT'nin Gülen Hareketini

bir terör örgütü olarak sınıflandırmadığını teyit ettiğini bildirdi [53]. Bu kaynaklar ayrıca, İİT'nin Birleşmiş Milletler Tüzüğü ve ilgili insan hakları çerçevelerinde belirtilen ilkelere sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve uluslararası hukukla çelişecek herhangi bir eylemden kaçındığını belirtmiştir [53].

Bu sonuç, İİT'nin, Türkiye'nin ciddi diplomatik baskılarına rağmen, Gülen Hareketi'nin örgütün yetkileri kapsamında terör örgütü olarak sınıflandırılma kriterlerini karşılamadığı yönündeki pozisyonunun altını çizmektedir. Kararın uygulanamaması, Türkiye'nin Gülen hareketine karşı duruşu için uluslararası destek toplamakta karşılaştığı zorlukları vurgulamaktadır [51][52][53].

4.2.5 Avrupa Komisyonu

30 Ekim'de yayınlanan Avrupa Komisyonu 2024 Türkiye Raporu, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ne karşı uluslararası aktörlere baskı yapma çabalarına ışık tutuyor. Avrupa Komisyonu'nun hareketten "Gülen Hareketi" olarak bahsetmesi ve grubu bir terör örgütü olarak tanımlamaktan kaçınması dikkat çekicidir. Bu rapor da, yazının yazıldığı sırada en güncel kaynak olarak, hareketi terörist bir oluşum olarak tanımayan Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi diğer uluslararası organların duruşuyla uyumludur[54].

4.3. Belirli Ülkelerin Tutumları

4.3.1. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD Dışişleri Bakanlığı Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak listelememiştir [7][9][10][13][17][19]. ABD'li yetkililer, Gülen'i doğrudan darbe girişimiyle ilişkilendiren somut kanıtların eksikliğini gerekçe göstererek Türkiye'nin iddialarına şüpheyile yaklaştıklarını ifade etmişlerdir [2][5][6][7][8][12][13][14][15][16][17][18][19][20][21][22][23][24][25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35]. ABD Kongresi'nin 142 üyesi tarafından imzalanan bir mektupta, Türkiye'nin *Gülenist* olduğu iddia edilen kişilere karşı uyguladığı sınır ötesi baskı taktiklerine ilişkin endişeler vurgulanmıştır [12]. Ayrıca, ABD'li yetkililerin açıklamaları ve raporlar ABD'nin Türkiye'nin Gülen Hareketini terör örgütü olarak tanımlamasını desteklemediğini göstermektedir [12][13][14][15][16][17][18][19][20][21][22][23][24][25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35].

Dahası, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yetkililer Fethullah Gülen'in Türkiye'deki başarısız darbe girişimini yönettiği iddiasıyla ilgili olarak aleyhinde sunulan kanıtlar konusunda ikna olmamıştır. The Wall Street Journal tarafından yayınlanan bir raporda, ABD makamlarının, Türkiye'nin iddialarını destekleyen yeterli kanıt olmaması nedeniyle Pensilvanya merkezli bir imam olan Gülen'i iade etmeye ikna olmadıkları vurgulanmıştır [41].

ABD Dışişleri Bakanlığı (U.S. Department of State) Aralık 2024'te yayınladığı son Terörizm Ülke Raporunda şu ifadeler yer verdi: "Türk hükümeti, sürgün din adamı ve siyasi figür Fethullah Gülen'in hareketini "Fethullahçı Terör Örgütü" (FETÖ) olarak etiketlemeye devam etti. "FETÖ" Amerika Birleşik Devletleri'nce tanınmış bir terör

örgütü değildir. Türk hükümeti, "FETÖ" veya terörle bağlantılı oldukları iddiasıyla, birçok insanı genellikle yetersiz kanıtlara ve asgari hukuki sürece dayanarak gözaltına almaya ve tutuklamaya devam etti." [55]

4.3.2. Birleşik Krallık (İngiltere)

Birleşik Krallık Dış İlişkiler Komitesi Güleciler ile Türk hükümeti arasındaki derin çatışmayı kabul etmiş ancak Türkiye'nin "FETÖ" veya "Paralel Devlet Yapılanması" (PDY) gibi terminolojisini benimsemekten kaçınmıştır [27][28]. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Ofisi (FCO) Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak tanımlamak için yeterli kanıt bulunmadığını belirtmiştir [28]. Ayrıca, Sir Edward Leigh gibi İngiliz milletvekilleri, Türkiye'nin Gülen'i "terörist" olarak tanımlamasını açıkça eleştirmiş ve Batılı güvenlik örgütlerinin hareketi terörist olarak tanımadığını vurgulamışlardır. [18].

4.3.3. Almanya

Almanya'nın istihbarat şefi Bruno Kahl, Erdoğan'ın iddialarına kuşkuyla yaklaştığını ifade ederek, Alman istihbaratının Gülen Hareketi'nin darbeyi organize ettiği iddiasını destekleyen kanıtlar bulamadığını kaydetti [26]. Kahl, Gülen Hareketini dini ve seküler eğitim veren sivil bir hareket olarak tanımlamış ve bir tarikat ya da aşırılık yanlısı bir grup olarak etiketlemekten kaçınmıştır [26].

4.3.4. Kanada

Kanada Göçmenlik ve Mülteci Kurulu, Gülen hareketi takipçilerinin durumunu ve gördükleri muameleyi belgelemiş ve bireylerin genellikle somut kanıtlardan ziyade algılanan bağlantılara göre tespit edildiğini vurgulamıştır [21]. Raporlar, Kanada'nın Türkiye'den *Gülenist* olduğu iddia edilen kişileri iade etmesi için baskı gördüğünü ve bunun da yargı süreci ve insan hakları konusunda endişelere yol açtığını göstermektedir [21].

4.3.5. Hollanda

Hollanda resmi yayın kuruluşu NOS, Fethullah Gülen'in ölümünü, hareketi bir terör örgütü olarak sınıflandırmadan haberleştirdi [1]. NOS, hareketin eğitime yaptığı katkıları ve ılımlı İslam ve hoşgörüyü olan bağlılığını vurgulamıştır.

4.3.6. Diğer Ülkeler ve Kuruluşlar

Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu ve Birleşmiş Milletler Keyfi Gözaltılar Çalışma Grubu, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ne karşı aldığı tedbirleri eleştirmiş, adil yargılama sürecinin eksikliğine ve insan hakları ihlallerine vurgu yapmıştır [16][20][22][23][34]. Ayrıca, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan bir rapor, Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu iddia edilen kişilere yönelik kötü muamele ve işkencenin altını çizmiştir [13][14][15][16][17][18][19][20][21][22][23][24][25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35].

Ayrıca, İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), Uluslararası Af Örgütü ve Freedom House gibi güvenilir insan hakları örgütleri Türkiye'nin *Gülenist* olduğu iddia edilen kişilere yönelik eylemlerini kınamıştır. Bu kuruluşlar, Türkiye'nin hareketi tasfiye etmeye yönelik daha geniş stratejisinin bir parçası olan keyfi tutuklamalar, işkence ve sivil özgürlüklerin bastırılması da dahil olmak üzere sistematik insan hakları ihlallerinin altını çizmektedir [42][43][44][45][46][47][48][49][50].

4.4. İnsan Hakları ve Hukuki Perspektifler

4.4.1. İnsan Hakları İhlallerine İlişkin Raporlar

Batılı insan hakları örgütleri ve hukuk kurumları, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni hedef alan geniş ve muğlak terörle mücadele tedbirlerini eleştirmektedir. Raporlar, hareketle bağlantılı olan veya bağlantılı olduğu düşünülen kişilerin keyfi gözaltı, işkence ve ülke dışında öldürülme dahil olmak üzere zulümle karşı karşıya kaldığını göstermektedir [12][15][16][20][21][22][23][34]. Avrupa Komisyonu'nun raporu, gözaltı merkezlerinde ve cezaevlerinde işkence ve kötü muameleye ilişkin güvenilir iddialarda artış olduğunu kaydetmiştir, Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin gözaltındayken kötü muameleye ve muhtemelen işkenceye maruz kalma ihtimalinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir [13][14][15][16][17][18][19][20][21][22][23][24][25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35].

4.4.2. Yasal ve Prosedürel Kaygılar

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi ve Avrupa Konseyi, Türkiye'nin *Gülenist* olduğu iddia edilen kişilere yönelik eylemlerinde ciddi hukuki süreç ihlallerinin altını çizmiştir. Tutuklanan pek çok kişiye aleyhlerinde somut deliller sunulmamış ve soruşturmalardan haberdar edilmemişlerdir [22][34]. Avrupa Konseyi'nin memorandumunda Türkiye'nin aldığı tedbirlerin demokrasi ve insan hakları yükümlülüklerini karşılamadığı vurgulanmıştır [32]. Venedik Komisyonu, terörle mücadele yasalarının geniş bir şekilde uygulanması ve sivil toplum üzerindeki etkileri konusundaki endişelerini dile getirmiştir [19].

4.4.3. Almanya Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF) 2024 Menşe Ülke Raporu

Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi'nin (BAMF) Ekim 2024 tarihli son menşe ülke raporuna dayanarak, Alman makamlarının Gülen Hareketi'nin sınıflandırılmasına ilişkin tutumu hakkında aşağıdaki hususlar çıkarılabilir:

- Raporda, Almanya'nın Türkiye'nin Gülen Hareketini terör örgütü olarak tanımlamasını (Türkiye tarafından "FETÖ/PDY" olarak anılmaktadır) benimsemediği açıkça belirtilmektedir.
- "FETÖ" terimi Alman raporlarında kullanılmamaktadır ve bu da Almanya'nın Türkiye'nin sınıflandırmasını onaylamadığını yansıtmaktadır. Sonuç olarak Almanya, Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak sınıflandırmamakta ve

Türkiye'nin iddialarına yönelik daha geniş Avrupa şüpheliği ile uyum göstermektedir. Alman yaklaşımının Türkiye'nin siyasi tanımlamalarından ziyade hukuki standartlar ve insan hakları mülahazalarından kaynaklandığı görülmektedir. [56]

4.4.4. Hollanda'nın Türkiye Hakkında Genel Menşe Ülke Bilgisi Raporu (Ağustos 2023)

Benzer şekilde, Hollanda Dışişleri Bakanlığı'nın yakın tarihli **Türkiye Genel Menşe Ülke Bilgileri Raporu'na (Ağustos 2023)** dayanarak, aşağıdaki hususlar Gülen Hareketi'nin Hollanda makamları tarafından sınıflandırılmasına değinmektedir:

- Rapor, Gülen Hareketi'nden bir terör örgütü olarak bahsetmekten açıkça kaçınmakta ve "Gülenciler" veya "Hizmet Hareketi" gibi tarafsız terimler kullanmaktadır.
- Türkiye'nin grubu "FETÖ" (Fethullahçı Terör Örgütü) olarak tanımlamasının aksine, Hollandalı yetkililer bu terminolojiden kaçınarak Türkiye'nin sınıflandırmasına katılmadıklarının altını çizmektedir.

Sonuç olarak, Hollanda makamları Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak tanımlamamaktadır. İnsan hakları ihlallerine odaklanmaları ve tarafsız bir terminoloji kullanmaları, Türkiye'nin iddialarına yönelik şüpheliği yansıtmakta ve Hareket ile bağlantılı oldukları iddiasıyla zulme uğrayanların korunmasına öncelik vermektedir. [57]

4.5. Farklı Yargı Bölgelerindeki Temsili Mahkeme Davalarının İncelenmesi

Bu bölümde, Türkiye'nin Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu iddia edilen kişilere yönelik iade talepleri ve suç duyurularına ilişkin çeşitli yargı bölgelerinden mahkeme kararları incelenmektedir. İnceleme Birleşik Krallık, Romanya, Hollanda, Brezilya, İspanya, Avusturya ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki mahkemelerin önemli kararlarını içermektedir. Bu davalar, farklı hukuk sistemlerinin Türkiye'nin iddialarının, özellikle de Gülen Hareketi'nin bir terör örgütü olarak tanımlanmasının geçersizliğini nasıl tespit ettiğine dair fikir vermektedir. Mahkemelerin analizleri genellikle çifte suçluluk ilkelerine, insan hakları korumalarına ve suçlamaların altında yatan siyasi motivasyonlara odaklanmaktadır. Bu örnek davaların incelenmesi, Türkiye'nin iddialarına yönelik yaygın yargı şüpheliğini vurgulamakta ve Gülen Hareketi'ni terörist bir oluşum olarak tanımaya yönelik daha geniş bir uluslararası isteksizliği yansıtmaktadır.

4.5.1. Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı-1 (28 Kasım 2018)

Dava detayları:

Mahkeme: Westminster Sulh Mahkemesi, Birleşik Krallık

Karar Tarihi: 28 Kasım 2018

Konu: Türkiye Cumhuriyeti'nin T.B., A.C. ve H.A.I. için iade talepleri

Temel İddialar: Suçlamalar arasında terörizmi finanse etmek için komplo kurmak, terörizm için fon kullanmak ve bulundurmak, dolandırıcılık ve Gülen Hareketi (Türkiye tarafından bir terör örgütü olarak belirlenmiştir) ile ilişki yer almaktadır.

Davanın Temel Hususları:

Talebin Kaynağı:

- Türkiye, Türk hükümetini devirmeyi ve diktatörlük kurmayı amaçladığı iddia edilen Gülen Hareketi'ne üye olmak ve destek vermekle suçladığı üç sanığın iadesini talep etmiştir.
- Sanıklar, harekete mali ve örgütsel destek sağlamakla ve ByLock kullanmakla suçlanmıştır.

Savunma Tarafından Gündeme Getirilen Sorunlar:

- İade talepleri siyasi amaçlıydı (2003 tarihli Birleşik Krallık Suçlarının İadesi Kanunu'nun 81(a) maddesi uyarınca).
- İade, sanıkları adil olmayan yargılamalara ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. (işkence veya insanlık dışı muamele yasağı) ve 6. (adil yargılanma hakkı) maddeleri de dahil olmak üzere insan haklarının ihlaline maruz bırakacaktır.

Mahkemenin Analizi:

Siyasi Motivasyon (s.81(a)):

- Dr. Jeffrey Jowell'in de aralarında bulunduğu uzmanlar tarafından sunulan deliller, 2016 darbe girişiminin ardından Türk yargısında yaşanan sistemik değişiklikleri ve Gülen Hareketi ile bağlantılı kişilere yönelik yaygın zulmü vurgulamıştır.
- Mahkeme, iade taleplerinin, sanıkların Gülen Cemaati ile ilişkili olarak algılanması nedeniyle siyasi amaçlı olduğunu kabul etmiştir.

İnsan Hakları İhlalleri:

Madde 3 (İşkence/İnsanlık Dışı Muamele):

- Profesör Rod Morgan'ın sunduğu deliller, özellikle Gülen Hareketi'ndeki liderlik rolleri nedeniyle, sanıkların Türk

cezaevlerinde kötü muameleye maruz kalma ihtimalinin yüksek olduğunu göstermiştir.

- Mahkeme, iadenin sanıkları devlet ve devlet dışı aktörler tarafından ciddi kötü muamele riskine maruz bırakacağı sonucuna varmıştır.

Madde 6 (Adil Yargılama):

- Aralarında eski Türk hakimlerin de bulunduğu tanıklar, Türkiye'de yargı bağımsızlığından ciddi şekilde ödün verildiğini anlatmışlardır.
- Mahkeme, sanıkların iade edilmeleri halinde adil yargılanmayacaklarını gösteren çok sayıda delil bulmuştur.

Madde 5 (Keyfi Gözaltı):

- Savunma makamı keyfi tutuklulukla ilgili endişelerini dile getirirken, mahkeme Türkiye'nin yasal çerçevesi kapsamında tutukluluğu gözden geçirecek mekanizmalar sağladığına hükmetmiştir. Bu itiraz reddedilmiştir.

Ek Gözlemler:

- Mahkeme, Türkiye'de hukukun üstünlüğünün durumuna ilişkin daha geniş kapsamlı uluslararası endişelere dikkat çekmiştir.
- Türk makamları tarafından adil yargılama ve cezaevi koşullarına ilişkin olarak verilen spesifik güvenceler endişeleri gidermek için yeterli görülmemiştir.

Karar:

Westminster Sulh Mahkemesi, Türkiye'nin sanıklara yönelttiği suçlamaları siyasi amaçlı ve Birleşik Krallık yasaları kapsamında gerekli hukuki içerikten yoksun olarak yorumladı. Mahkemeye göre, Gülen Hareketi'ne sempati duymak, mali katkıda bulunmak veya ByLock kullanmak gibi faaliyetler, Birleşik Krallık'ta yasa dışı eylemlerle doğrudan bağlantıları olmaksızın, başta terörizm olmak üzere, doğası gereği suç teşkil etmemektedir.

Sonuçlar:

Bu karar Birleşik Krallık yargısının bireyleri siyasi saikli kovuşturmalardan koruma ve temel insan haklarını güvence altına alma konusundaki kararlılığının altını çizmiştir. Karar, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni bir terör örgütü olarak

sınıflandırmasına yönelik Avrupa yargı sistemlerindeki daha geniş kuşkuyu yansıtmakta ve uluslararası hukuk ve insan hakları standartlarıyla tutarsızlıkları vurgulamaktadır.[58]

4.5.2. Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı-2 (28 Kasım 2018)

Dava detayları:

Mahkeme: Westminster Sulh Mahkemesi, Birleşik Krallık

Karar Tarihi: 28 Kasım 2018

Konu: Terörizmle bağlantılı suçlar ve Gülen Hareketi ile bağlantılı olmakla suçlanan Türk vatandaşı M.Y. için iade talebi.

Davanın Temel Hususları:

Talebin Kaynağı:

- Türk hükümeti, M.Y.'nin Gülen Hareketi (Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanımlanmıştır) ile ilişkisi olduğunu iddia ederek ve Bank Asya ile bankacılık ilişkisine girmek gibi bazı eylemlerle suçlayarak iadesini talep etmiştir.

Gündeme Getirilen Sorunlar:

- M.Y. iade talebinin siyasi amaçlı olduğunu ve temel haklarını ihlal ettiğini savundu.
- M.Y. Türkiye'ye iadesinin kendisini insanlık dışı muameleye, adil olmayan bir yargılamaya ve siyasi görüşlerine dayalı zulme maruz bırakacağını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. ve 6. maddelerini ihlal edeceğini iddia etmiştir.

Mahkemenin Analizi:

Siyasi Motivasyon:

- Mahkeme, iade talebinin siyasi saiklerle yapıldığını ve M.Y.'nin gerçek bir suç işlemekten ziyade Gülen Cemaati ile bağlantılı olduğu algısı nedeniyle hedef alındığını gösteren önemli kanıtlar bulmuştur.
- Uzman ifadeleri, 2016 darbe girişiminden sonra Türkiye'de yargıda yaşanan sistemik değişikliklerin, Cemaat'le bağlantılı kişilere yönelik yaygın bir zulme yol açtığını ortaya koymuştur.

İnsanlık Dışı Muamele Riski:

- Uluslararası insan hakları örgütlerinin raporları, Türkiye'de Gülen Cemaati ile bağlantılı olmakla suçlanan kişilere yönelik sistematik istismar, işkence ve insanlık dışı gözetim koşullarının altını çizmiştir.
- Mahkeme, M.Y.'nin iadesinin kendisini insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele riskine maruz bırakacağı ve AİHS'nin 3. Maddesini ihlal edeceği sonucuna varmıştır.

Adil Yargılanma Endişeleri:

- Mahkeme, Türkiye'de yargı bağımsızlığının önemli ölçüde zayıfladığını ve bu durumun M.Y.'nin adil yargılanma ihtimalini düşürdüğünü kabul etmiştir.
- Türk makamları tarafından sağlanan güvenceler, adil yargılama standartlarını yerine getirmedeki belgelenmiş başarısızlıklar göz önüne alındığında, bu riskleri azaltmak için yetersiz görülmüştür.

Karar:

Westminster Sulh Ceza Mahkemesi, M.Y.'ye yöneltilen suçlamaların Birleşik Krallık yasaları kapsamında ihlal olarak kabul edilmediğini açıkça ortaya koymuştur. Suçlamalar, Birleşik Krallık'ta uygulanan yasal standartlarla uyumlu olmayan Türkiye'nin iç politikalarını ve tanımlarını yansıtmaktadır. Karar, özellikle siyasi amaçlı suçlamalara ilişkin olarak Türk ve Birleşik Krallık hukuk yorumları arasındaki farklılığın altını çizmektedir.

Sonuçlar:

Bu karar Birleşik Krallık'ın, özellikle siyasi açıdan hassas iade davalarında, uluslararası insan hakları standartlarını koruma konusundaki kararlılığını bir kez daha teyit etmiştir. Karar, Türkiye'nin Gülen Hareketini terör örgütü olarak nitelendirmesi ve 2016 darbe girişimi sonrası daha geniş kapsamlı yargı uygulamalarına ilişkin Avrupa'daki kuşkucu yaklaşımın altını çizmektedir.[59]

4.5.3. Romanya Bükreş Temyiz Mahkemesi Kararı (14 Aralık 2018)

Dava detayları:

Mahkeme: Bükreş Temyiz Mahkemesi, Romanya

Karar Tarihi: 14 Aralık 2018

Konu: Gülen Hareketi ile bağlantılı bir terör örgütüne üye olmakla suçlanan Türk vatandaşı D.K. için iade talebi.

Davanın Temel Hususları:

Talebin Kaynağı:

- Türkiye Cumhuriyeti, D.K.'nın Gülen Hareketi (Türkiye tarafından FETÖ/PDY olarak anılmaktadır) ile bağlantılı olduğunu iddia ederek ve mali ve örgütsel katkılar da dahil olmak üzere örgütün faaliyetlerini desteklemekle suçlayarak iadesini talep etmiştir.
- Spesifik iddialar arasında Bank Asya'da hesap açmak, ByLock mesajlaşma uygulamasını kullanmak ve Gülen Hareketi'nin üst düzey liderleriyle ilişki kurmak yer almaktadır.

Gündeme Getirilen Sorunlar:

- D.K. talebin siyasi amaçlı olduğunu ve insan haklarını ihlal ettiğini savunarak iadeye karşı çıkmıştır.
- Türkiye'de Gülen Hareketi ile bağlantılı kişilere yönelik keyfi tutuklamalar, işkence ve adil yargılamanın reddi de dahil olmak üzere sistematik zulmün altını çizmiştir.
- D.K. ayrıca 2016 yılından bu yana ailesiyle birlikte Romanya'da yasal olarak ikamet ettiğini, burada gazeteci ve öğretmen olarak çalıştığını ve Romanya'da bekleyen iltica başvurusunu gerekçe göstermiştir.

Mahkemenin Analizi:

Siyasi Motivasyon:

- Mahkeme, Türkiye'nin iade talebinin D.K.'nın siyasi ve ideolojik görüşlerine veya belirli bir sosyal gruba, yani Gülen Hareketi'ne üyeliğine dayandığını tespit etmiştir.
- Tanık ifadeleri ve belgesel kanıtlar, Türkiye'de Gülen Hareketi ile ilişkili kişileri hedef alan bir zulüm modelini ortaya koymuştur.

İnsan Hakları Endişeleri:

- Mahkeme, işkence, insanlık dışı gözaltı koşulları ve özellikle Gülen Cemaati ile bağlantılı olmakla suçlanan kişiler için yargı bağımsızlığının bulunmaması gibi Türkiye'de sistematik insan hakları ihlallerine dair inandırıcı kanıtlar bulmuştur.
- Mahkeme, iadenin D.K.'yı insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele riskine maruz bırakacağı ve Romanya'nın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin

(AİHS) 3. Maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini ihlal edeceği sonucuna varmıştır.

Adil Yargılama Sorunları:

- Mahkeme, Türk yargı sistemindeki eksikliklerin D.K.'nın adil bir şekilde yargılanmasını mümkün kılmadığını kaydetmiştir.
- D.K.'ya yöneltilen suçlamaları doğrulayan somut delillerin bulunmaması, suçlamaların meşruiyetine ilişkin endişeleri daha da artırmıştır.

Karar:

Mahkeme, Türkiye'nin iade talebini şu gerekçelerle reddetti

1. Talebin arkasındaki siyasi motivasyonlar.
2. İade edilmesi halinde insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele riski.
3. Uluslararası hukuk standartlarını karşılayan suç teşkil eden davranışlara ilişkin yeterli kanıt bulunmaması.

Sonuçlar:

Bu karar, Avrupa'nın Gülen Hareketi ile bağlantılı Türkiye'den gelen iade taleplerine yönelik daha geniş çaplı şüpheliği ile uyumludur. Romanya'nın insan haklarını koruma ve uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülükleriyle tutarlı olarak siyasi amaçlı kovuşturmalara direnme taahhüdünü yansıtmaktadır.[60]

4.5.4. Hollanda İdari Yargı Dairesi Kararı (13 Şubat 2019)

Dava detayları:

Mahkeme: Danıştay İdari Yargı Dairesi, Hollanda

Karar Tarihi: 13 Şubat 2019

Dosya Numarası: 201804801/1/V1

Konu: Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu iddiasıyla bir kişinin (baş harfleri: X.X.) geçici sığınma ikamet izninin reddedilmesine ilişkin itiraz.

Davanın Temel Hususları:

Talep Menşei:

- X.X., Gülen Hareketi'ne üye olduğu iddiasıyla Türkiye'de zulüm gördüğü gerekçesiyle Hollanda'dan sığınma talebinde bulunmuştur.
- X.X. öğretmenlik görevine son verilmesi ve Türk makamlarının Gülen Cemaati ile ilişkilendirdiği Bank Asya'daki banka hesabı nedeniyle Türkiye'de tutuklanma riskiyle karşı karşıya kalmıştır.

Gündeme Getirilen Sorunlar:

- X.X., Türkiye'de Gülencilerin sistematik olarak hedef alındığını, keyfi tutuklamalar, işten çıkarmalar ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. Maddesine aykırı insanlık dışı muamelelerle karşı karşıya kaldıklarını ileri sürmüştür.
- Sunulan kanıtlar arasında uluslararası kuruluşların raporları ve Gülencilerin gözaltında işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarına dair anlatımlar yer almıştır.

Mahkemenin Analizi:

Zulüm ve İnsanlık Dışı Muamele Riski:

- Mahkeme, BM ve İnsan Hakları İzleme Örgütü raporları da dahil olmak üzere, Gülen Hareketi ile ilişkili kişilere yönelik yaygın keyfi tutuklamalar, işkence ve insanlık dışı muameleyi detaylandıran kapsamlı belgeleri incelemiştir.
- Mahkeme, keyfi tutuklamalar, yasal süreç olmaksızın uzun süreli gözaltılar ve fiziksel taciz ve psikolojik işkence gibi kötü muameleler de dahil olmak üzere sistematik zulüm kanıtlarının altını çizmiştir.

Hollanda Devletinin Argümanı:

- Hollanda Dışişleri Bakanı, tüm Gülencilerin kovuşturmaya veya insanlık dışı muameleye maruz kalmadığını savunarak, kötü muamele riskinin durumsal olduğunu iddia etmiştir.

Mahkemenin Bulguları:

- Mahkeme, X.X. tarafından sunulan delillerin, Türkiye'ye dönmesi halinde AİHS'nin 3. maddesini ihlal edecek şekilde zulüm ve muamele görme riskinin bulunduğunu ortaya koyduğuna karar vermiştir.

- Dışişleri Bakanlığı'nın argümanları ve kanıtları, Türkiye'deki Gülencilerin karşı karşıya olduğu belgelenmiş risklere karşı yetersiz bulunmuştur.

Karar:

Mahkeme, Hollanda Dışişleri Bakanı'nın insanlık dışı muamele riskini yeterince değerlendiremediğine hükmederek bireyin itirazını kabul etmiştir.

Dışişleri Bakanı'na, mahkemenin Gülencilerin sistematik olarak hedef alındığına ilişkin bulgularını dikkate alarak sığınma başvurusunu yeniden değerlendirmesi emri verilmiştir.

Sonuçlar:

Hollanda İdare Mahkemesi, sanığın Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu gibi iddia edilen faaliyetlerini Hollanda hukuku kapsamında suç veya terör eylemi olarak sınıflandırmamaktadır. Mahkeme, suçlamaların keyfi niteliğini ve terör faaliyetini kanıtlayacak yeterli delil bulunmadığını vurgulayarak, iddiaların Hollanda hukuk standartları uyarınca cezai veya terör suçu eşiğini karşılamadığını ifade etmektedir. [61]

4.5.5. Brezilya Federal Yüksek Mahkemesi Kararı (7 Ağustos 2019)**Dava detayları:**

Mahkeme: Brezilya Federal Yüksek Mahkemesi

Karar Tarihi: 7 Ağustos 2019

Dava numarası: Suçluların İadesi 1.578 Distrito Federal

Konu: Türk vatandaşı A.S. için iade talebi, 1 Temmuz 1988 Türkiye doğumlu, 2016 yılında Brezilya vatandaşlığına geçmiştir.

Davanın Temel Hususları:

Talep Menşei: Türkiye Cumhuriyeti, Gülen Hareketi (Türk makamları tarafından atıfta bulunulan FETÖ/PDY) üyeliği ve örgüte finansman sağlamakla ilgili faaliyetler iddiasıyla A.S.'nin iadesini talep etmiştir.

Spesifik İddialar:

- A.S. Aralık 2013 ve Aralık 2014 tarihleri arasında Bank Asya hesabına 1.721,38 Türk Lirası yatırmıştır.
- Türkiye, bu eylemlerin Gülen Hareketi'ni finansal olarak desteklediğini iddia etmiştir.

- Türk makamları, sanığın eylemlerinin Türk yasaları kapsamında terörizm olarak sınıflandırıldığını iddia etmiştir.

Mahkemenin Analizi:

Çifte Suçlama:

- Brezilya hukuku, iddia edilen eylemleri (bir banka hesabına para yatırmak) ne gerçekleştikleri tarihte ne de daha sonra suç olarak kabul etmemiştir.
- Eylemler işlendiğinde Brezilya yasalarına göre suç teşkil etmediğinden, çifte suçlama ilkesi yerine getirilmemiştir.

Siyasi Suç Olarak Nitelendirilmesi:

- Mahkeme, A.S. hakkındaki iddiaların, Türk hükümeti tarafından muhalif olarak kabul edilen Gülen Hareketi ile olan ilişkisinden kaynaklandığı için siyasi nitelikte olduğunu tespit etmiştir.
- Brezilya anayasasındaki güvencelere atıfta bulunan mahkeme, siyasi suçlar veya fikir eylemleri için iade kararı verilemeyeceğini vurgulamıştır.

Yargının Tarafsızlığına İlişkin Endişeler:

- Mahkeme, siyasi müdahale, yargıçların görevden alınması ve hükümeti eleştirenlerin tutuklanması örneklerine atıfta bulunarak Türkiye'de yargı bağımsızlığının bulunmadığına dair önemli endişelerini dile getirmiştir.
- Avrupa Parlamentosu kararı da dahil olmak üzere uluslararası standartlara atıfta bulunan mahkeme, A.S.'nin Türkiye'de adil ve tarafsız bir şekilde yargılanıp yargılanamayacağını sorgulamıştır.
- Karar, Brezilya'nın iadenin bireyleri adil olmayan yargılamalara veya siyasi güdümlü zulme maruz bırakmamasını sağlama yükümlülüğünün altını çizmiştir.

Gülen Hareketi bağlamı:

- Mahkeme, Gülen Hareketi'nin Brezilya veya uluslararası standartlar kapsamında bir terör örgütü olarak sınıflandırılmadığına dikkat çekmiştir.
- A.S. hakkındaki rutin mali işlemleri içeren iddialar, terörizm iddialarını kanıtlamak için yeterli görülmemiştir.

Karar:

Brezilya Federal Yüksek Mahkemesi iade talebini şu gerekçelerle reddetmiştir:

1. Çifte suçlama ilkesinin yerine getirilmemesi.
2. İddiaların siyasi suçlar olarak nitelendirilmesi.
3. Adli süreç ve Türkiye'deki yargı sisteminin tarafsızlığına ilişkin endişeler.

Sonuçlar:

Bu karar, uluslararası mahkemeler arasında Gülen Hareketi ile bağlantılı iade taleplerini, özellikle de iddialar Türkiye dışında hukuki dayanaktan yoksun olduğunda, reddetme eğilimini pekiştirmiştir. Mahkemenin kararı aynı zamanda bireylerin siyasi amaçlı kovuşturmalara karşı korunmasının ve insan hakları ile adil yargılanma standartlarına uyulmasının önemini vurgulamıştır. Bu karar, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni terör örgütü olarak sınıflandırmasının Brezilya hukuku veya uluslararası hukuk kapsamında tanınmadığını güçlü bir şekilde ortaya koymuştur.[62]

4.5.6. Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı (6 Aralık 2019)**Dava detayları:**

Mahkeme: Westminster Sulh Mahkemesi, Birleşik Krallık

Karar Tarihi: 6 Aralık 2019

Konu: Terör örgütüne üye olmak ve Gülen Hareketine destek vermekle suçlanan Türk vatandaşı Ö.K. için iade talebi.

Davanın Temel Hususları:

Talebin Kaynağı:

- Türkiye, Ö.K.'nin Gülen Hareketi'nin (Türkiye tarafından FETÖ/PDY olarak adlandırılmaktadır) üst düzey bir üyesi olduğunu ve Türkiye tarafından terörist bir grup olarak sınıflandırılan örgütü destekleyen faaliyetlerde bulunduğunu iddia ederek iadesini talep etmiştir.
- Spesifik suçlamalar arasında örgüt için fon toplamak, sosyal medya aracılığıyla örgütü desteklemek ve lideri Fethullah Gülen adına propaganda yapmak yer almıştır.

Gündeme Getirilen Sorunlar:

- Ö.K. talebin siyasi amaçlı olduğunu ve Gülen Hareketi ile bağlantısı nedeniyle kendisini hedef aldığını savunmuştur.
- İadenin kendisini insanlık dışı muamele ve adil olmayan bir yargılama riskiyle karşı karşıya bırakacağını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. ve 6. maddelerini ihlal edeceğini iddia etmiştir.

Mahkemenin Analizi:

Siyasi Motivasyon:

- Mahkeme, Ö.K.'nin Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu iddiasıyla cezalandırılmasını amaçlayan Türkiye'nin iade talebinin siyasi içerikli olduğunu kaydetmiştir.
- Bilirkişi raporları, 2016 darbe girişimi sonrasında Türkiye'de yargıya yönelik sistemik eksikliklere ve önemli siyasi müdahalelere dikkat çekmiştir.

İddiaların Değerlendirilmesi:

- Mahkeme, Ö.K.'nin iddia edilen propaganda çabaları, Diyalog Topluluğu'ndaki rolü ve terör faaliyetleri için bağış toplama suçlamaları da dahil olmak üzere Türkiye'nin iddialarını gözden geçirmiştir.
- Birçok iddiada tarihler, yerler ve somut suç teşkil eden davranışlara ilişkin spesifiklik bulunmamaktaydı.
- Ö.K.'nin Fethullah Gülen'in tansiyonunu ölçtüğünü gösterdiği iddia edilen bir videonun yanlış aksettirildiği tespit edilmiştir; videodaki kişi Ö.K. değildir.

İnsan Hakları Endişeleri:

- Mahkeme, Gülen Hareketi ile ilişkili tutuklulara yönelik işkence ve kötü muamele de dahil olmak üzere Türk cezaevlerinde sistematik suistimallere ilişkin kanıtları kabul etmiştir.
- Mahkeme, iadenin Ö.K.'yı insanlık dışı muameleye maruz bırakarak AİHS'nin 3. maddesini ihlal edeceğine karar vermiştir.

Adil Yargılanma Sorunları:

- Mahkeme, yargı bağımsızlığının erozyona uğraması ve belgelenmiş usulsüzlükleri göz önüne alındığında, Ö.K.'nin Türkiye'de adil yargılanma ihtimalinin düşük olduğuna hükmetmiştir.

Karar:

Mahkeme, Türkiye'nin iade talebini reddetmiştir:

1. Ö.K.'nin Birleşik Krallık yasalarına göre suç işlediğine dair yeterli kanıt bulunmaması.
2. Talebin arkasındaki siyasi motivasyonlar.
3. Türkiye'de insanlık dışı muamele ve adil olmayan yargılama riskleri.

Sonuçlar:

Birleşik Krallık mahkemesi, Ö.K. hakkındaki iddiaların, Türkiye tarafından sunulduğu şekliyle, Birleşik Krallık hukuku kapsamında cezai veya terör suçu teşkil etmediğini kesin olarak tespit etmiştir. [63]

4.5.7. İspanya Ulusal Ceza Mahkemesi Kararı (30 Ekim 2020)

Dava detayları:

Mahkeme: Ulusal Ceza Mahkemesi (Audiencia Nacional), Üçüncü Bölüm, Madrid, İspanya

Karar Tarihi: 30 Ekim 2020

Dava Numarası: Rollo de Extradición 91/2018

Konu: Türk vatandaşı, 10 Ocak 1981 İstanbul doğumlu A.E. için iade talebi.

Davanın Temel Hususları:

Talep Menşei: Türkiye Cumhuriyeti, Gülen Hareketi (Türk makamları tarafından FETÖ/PDY olarak anılmaktadır) üyeliği ve ilgili faaliyetler iddiasıyla A.E.'nin iadesini talep etmiştir.

Spesifik İddialar:

- A.E. *Risale-i Nur* da dahil olmak üzere Fethullah Gülen ile ilişkili kitapları okumuştur.

- İspanya'da bulunduğu sırada Gülen Hareketi ile bağlantılı etkinliklere katılmıştır.
- Suçlamalar Türk hukuku kapsamında bir terör örgütüne üyelik olarak çerçevelendirilmiştir.

Mahkemenin Analizi:

Çifte Suçlama:

- İspanyol hukuku, Türkiye tarafından A.E.'ye atfedilen faaliyetleri (örneğin, belirli metinleri okumak veya belirli gruplarla ilişki kurmak) suç kapsamına almamıştır.
- Açıklanan eylemler İspanyol hukuku kapsamında suç olarak kabul edilmediğinden, çifte suçluluk ilkesi karşılanmamıştır.

Terör Örgütü Statüsünün Değerlendirilmesi:

- Mahkeme, Avrupa Birliği'nin Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak sınıflandırmadığının önemini vurgulamıştır.
- Mahkeme, Türkiye'nin Gülen Hareketini 2016 darbe girişimine ilham vermekle suçlamasına rağmen, grubun İspanya veya AB standartları kapsamında terörist bir oluşum olarak sınıflandırılmasını kanıtlayacak herhangi bir kanıt sunulmadığını belirtmiştir.

Siyasi Motivasyonun Yorumlanması:

- Mahkeme iade talebini açıkça siyasi saikle yapılmış olarak nitelendirmese de, gerekçesinde bu kaygıyı dile getirmiştir. Kararda, Türkiye'nin taleplerinin çifte suçluluk ve asgari ceza eşikleri gibi katı yasal kriterleri karşılamadığı vurgulanmıştır ki bunlar siyasi içerikli taleplere karşı sıklıkla başvuru güvenceleridir.
- Mahkemenin, iddia edilen eylemlerin İspanyol hukuku kapsamında cezai bir önemi olmadığına odaklanması ve uluslararası insan hakları korumalarına güvenmesi, Türkiye'nin talebinin siyasi temellerinin zımnen kabul edildiğini düşündürmektedir.

Gülen Hareketi Bağlamı:

- Mahkemenin Gülen Hareketi'nin statüsüne ilişkin tartışması, özellikle de Avrupa Birliği'nin Gülen Hareketi'ni bir terör örgütü olarak tanımlamayı reddetmesi, Türkiye'nin iç politikaları ile uluslararası hukuk standartları arasındaki daha geniş bir uyumsuzluğun bir göstergesi niteliğindedir. Bu

bağlam, Türkiye'nin talebinin meşru hukuki kaygılardan ziyade siyasi saiklerden kaynaklanabileceğini göstermektedir.

Karar:

Mahkeme, çifte suçluluk ve asgari cezai uygunluk gibi temel yasal koşulların yerine getirilmemesi nedeniyle iade talebini reddetmiştir.

Mahkeme, savunmanın daha geniş kapsamlı iddialarını ele almaktan kaçınmış, yalnızca iddia edilen eylemlerin suç teşkil etmeyen niteliğine odaklanmıştır.

Sonuçlar:

Bu karar, Avrupa yargı sistemlerinin Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni terör örgütü olarak sınıflandırmasına uyum sağlama konusundaki isteksizliğini vurgulamıştır. İspanyol mahkemesi iade talebini reddederek ve kararını katı hukuki ilkelere dayandırarak, Türkiye'nin gerekçelerinin meşruiyetini ve tarafsızlığını dolaylı olarak sorgulamış ve talebin potansiyel siyasi boyutuna işaret etmiştir.[64]

4.5.8. Florida Bölge Mahkemesi Kararı (28 Nisan 2023)

Dava detayları:

Mahkeme: Amerika Birleşik Devletleri Bölge Mahkemesi, Florida Güney Bölgesi

Karar Tarihi: 28 Nisan 2023

Dava Numarası: 21-cv-22280-BLOOM/Otazo-Reyes

Konu: Bir bilgisayar bilimcisi ve girişimci olan E.G.S. tarafından, Gülen Hareketi (Türkiye tarafından "FETÖ" olarak anılmaktadır) ile bağlantılı olduğu iddiasıyla, bir kripto para birimi etkileyicisi olan E.A.'ya karşı açılan hakaret davası.

Davanın Temel Hususları:

Hakaret İddiası:

- E.G.S., sosyal medya paylaşımlarında ve videolarında E.G.S.'nin Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanımlanan "FETÖ" üyesi olduğunu iddia eden E.A.'ya karşı hakaret iddiasıyla dava açmıştır.
- Söz konusu ifadeler E.G.S.'nin itibarına zarar vermiş, mesleki girişimlerini etkilemiş ve kişisel güvenlik endişelerine yol açmıştır.

Usul Geçmişi:

- E.A. mahkeme emirlerine uymamış ve bunun sonucunda sorumluluk konusunda temerrüt kararı verilmiştir.

- Tazminatın belirlenmesi için bir tazminat duruşması yapılmıştır.

Hakaretin Etkisi:

- İftira niteliğindeki ifadeler, E.G.S.'nin itibarına, özellikle de şirketi Ava Labs'ın Türk kullanıcıları arasında önemli ölçüde zarar vermiştir.
- Suçlamalar Ava Labs'in işlerini sekteye uğrattı, kripto para token'ı AVAX'ı etkilemiştir ve kullanıcılar ve iş ortakları arasında olumsuz duygulara yol açmıştır.
- E.G.S. Türkiye'ye yaptığı seyahatler sırasında tutuklanma ve gözaltına alınma korkusu yaşamış, bu da yaklaşık 300.000 dolara mal olan yüksek güvenlik önlemleri alınmasını gerektirmiştir.

Türkiye'nin "FETÖ "ye Karşı Kampanyası:

- Uzman ifadeleri, Türkiye'nin 2016 darbe girişimi sonrası Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu iddia edilen kişilere yönelik yaygın tutuklama ve gözaltılar da dahil olmak üzere baskıcı eylemlerinin altını çizmiştir.
- Genellikle çok az sayıda delile dayanan ya da hiç delile dayanmayan suçlamalar, Gülen bağlantılı kuruluşlarla ilişkili kişileri hedef almıştır.

Mahkemenin Bulguları:

- İftira niteliğindeki iddialar temelsizdir, kötü niyetle yapılmıştır ve E.G.S.'nin itibarına ve işine zarar vermeyi amaçlamıştır.
- E.A.'nın eylemleri, kötü niyetli olmaları nedeniyle cezai tazminata hak kazanmıştır.

Karar:

Mahkeme tazminata hükmetmiştir:

1. Genel Tazminat: İtibara verilen zarar ve duygusal sıkıntı için 750.000 \$.
2. Özel Tazminat: Artan güvenlik önlemleriyle ilgili cepten yapılan harcamalar için 300.000 \$.
3. Cezai Tazminat: E.A.'yı kötü niyetli davranışı nedeniyle cezalandırmak ve benzer eylemleri caydırmak için 2.000.000 \$.
4. Yargılama Öncesi Faiz: Telafi edici zararlar için 31,681.76 \$.

Sonuçlar:

Bu dava, Gülen Hareketi ile ilgili iade talepleri veya siyasi sığınma davaları ile doğrudan bağlantılı olmamakla birlikte, siyasi olarak hassas bağlantılara bağlı iftira iddialarının daha geniş zorluklarını yansıtmaktadır. Özellikle uluslararası bağlamda, "FETÖ" şeklinde etiketlemenin bireylerin itibarları, işleri ve güvenlikleri üzerindeki etkisini ortaya koymuştur.[65]

4.5.9 Avusturya İdare Mahkemesi Kararı (24 Mayıs 2024)

Dava detayları:

Mahkeme: Avusturya Federal İdare Mahkemesi (Bundesverwaltungsgericht)

Karar Tarihi: 24 Mayıs 2024

Konu: Gülen Hareketi ile bağlantılı olduğu iddiasıyla zulüm gördüğünü iddia eden bir Türk vatandaşının iltica başvurusunun reddedilmesine ilişkin şikâyet.

Davanın Temel Hususları:

Talep Menşei:

- o L.A. olarak tanımlanan kişi, göçmenlik yasaları kapsamında gözaltına alındıktan sonra Avusturya'da iltica başvurusunda bulunmuştur. Türkiye'de zulüm görmekten korktuğunu, özellikle de Gülen Hareketi ve siyasi muhalefetle olan bağlantıları nedeniyle şiddet tehdidi altında olduğunu belirtmiştir.

Mahkemenin Gülen Hareketi Sınıflandırmasına İlişkin Analizi:

- o Avusturya mahkemesi Gülen Hareketini bir terör örgütü olarak sınıflandırmamıştır. Bunun yerine, grubu tanımlamak için nötr bir dil kullandı ve gruptan "hareket" veya "organizasyon" olarak bahsetti.
- o Mahkeme, bireyin zulüm korkusunun büyük ölçüde Türk makamlarının Gülen Hareketi'ni Avusturya veya Avrupa Birliği tarafından benimsenmeyen "FETÖ" olarak sınıflandırmasından kaynaklandığını vurguladı.

İnsan Hakları Endişeleri:

- o Mahkeme, Türkiye'de Gülen Hareketi ile bağlantılı olmakla suçlanan kişilere karşı keyfi tutuklamalar, adil olmayan yargılamalar ve insanlık dışı gözaltı koşulları da dahil olmak üzere yaygın insan hakları ihlallerini kabul etmiştir.

- Uluslararası kuruluşların, Türkiye'de özellikle Gülen bağlantılı kişileri hedef alan sistematik ihlalleri ve yargı bağımsızlığı eksikliğini detaylandıran raporlarını not etmiştir.

Yorumlayıcı Yaklaşım:

- Mahkemenin uluslararası insan hakları standartlarına dayanması ve Türkiye'nin Gülen Hareketi sınıflandırmasını açıkça onaylamaması, Avusturyalı yetkililerin grubu bir terör örgütü olarak görmediğini göstermektedir.
- Bu bakış açısı, Türkiye'nin muhalif olarak algılanan kişilere yönelik siyasi amaçlı eylemlerine ilişkin daha geniş AB şüpheliği ile uyumludur.

Karar:

Mahkeme, bir fert olarak L.A.'nın Türkiye'ye döndüğünde belirli ve acil bir zulüm tehdidiyle karşı karşıya olduğuna dair yeterli kanıt bulunmadığı gerekçesiyle sığınma başvurusunun reddini onadı.

Ancak karar, Avusturya'nın uluslararası insan hakları standartlarına bağlılığını ve Türkiye tarafından yapılan siyasi amaçlı sınıflandırmalara yönelik şüpheliği pekiştirdi.

Sonuçlar:

Avusturya'nın kararı, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni terör örgütü olarak sınıflandırmasını benimsemekten kaçınan daha geniş bir Avrupa eğilimini yansıtmaktadır. Bireysel sığınma vakaları esasa göre değerlendirilirken, Avusturya'nın tutumu insan haklarının korunmasına ve uluslararası yasal çerçevelere bağlı kalınmasına öncelik vermektedir[66].

5. Karşılaştırmalı Analiz

5.1. Farklı Anlatılar

Türk hükümeti Gülen Hareketi'nin 2016 darbe girişiminden sorumlu bir terör örgütü olduğunu iddia ederken, global kaynaklar bu konuda ikna olmuş değil. Bu kaynaklar yetersiz kanıtlara atıfta bulunmakta ve Türkiye'nin sözde destekçilerine yönelik baskılarına ilişkin insan hakları endişelerini vurgulamaktadır [2][5][6][7][9][13][24][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35].

5.2. Uluslararası İlişkiler Üzerindeki Etkisi

Türkiye'nin *Gülenist* olduğu iddia edilen kişileri iade etme ve yabancı hükümetlere Gülen bağlantılı kurumları kapatmaları için baskı yapma yönündeki ısrarlı çabaları, bazı

Batılı ülkelerle ilişkilerini germiştir. Bu eylemler ulus ötesi baskı (transnational repression) olarak algılanmış, egemenlik ve insan hakları konusunda endişelere yol açmıştır [14][15][16][18][20][22][23][24] [25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35].

5.3. Kurumsal Tepkiler

Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlar, Türkiye'nin Gülen Hareketi'ne yönelik eylemlerinde yasal sürece bağlı kalınması ve insan haklarının korunması çağrısında bulunmuştur [16][20][22][23][34].

Öte yandan, tanınmış yargıçlardan oluşan Turkey Tribunal, Ekim 2021'de yayınladığı "Nihai Mütalaa" sında Gülen Hareketi'ne uygulanan baskı ve hukuksuzlukların insanlığa karşı suç olduğunu ilan etmiştir [38]. Ayrıca, 1 Mart 2023 tarihinde, Turkey Tribunal ve MEDEL (Magistrats européens pour la démocratie et les libertés) ortaklaşa olarak, Türk hükümeti tarafından muhaliflere karşı işlendiği iddia edilen suçların soruşturulması için Uluslararası Ceza Mahkemesine (UCM) başvuruda bulduklarını açıkladı [39].

6. Sonuç

Türkiye'nin Gülen Hareketi'ni bir terör örgütü olarak nitelendirmesi ile küresel toplumun bu harekete dair farklı algıları arasındaki ayrışma, derin jeopolitik ve insan hakları sorunlarını gözler önüne sermektedir. Türk hükümeti, hareketi 2016 yılındaki darbe girişiminin düzenleyicisi olarak tanıtmaya devam ederken, uluslararası yargı organları, hükümetler ve sivil toplum kuruluşları bu suçlamaları yetersiz kanıtlar ve siyasi motivasyonlarla ilişkilendirmektedir.

Küresel perspektifler, Gülen Hareketi'nin eğitime, dinler arası diyaloga ve şiddet karşıtı ilkelere bağlılığını sürekli olarak teyit etmektedir. Türkiye'deki Hareket üyelerine yönelik geniş çaplı tasfiyeler, tutuklamalar ve sınır ötesi baskı kampanyaları, Türkiye'nin uluslararası insan hakları standartlarına bağlılığı konusunda ciddi endişeler yaratmaktadır. Türkiye'nin iade taleplerinin yaygın bir şekilde reddedilmesi, terörle mücadele önlemlerinin siyasallaştırılmasına yönelik daha geniş bir şüpheyi yansıtmaktadır.

Bu kutuplaşma, yalnızca Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde gerginliğe sebep olmakla kalmamakta, aynı zamanda küresel ölçekte adalet ve demokratik yönetim ilkelerini de zora sokmaktadır. Bu hassas konunun çözümünde yapıcı bir diyalogun teşvik edilmesi ve yerleşik hukuki normlara bağlılığın sağlanması, ileriye dönük kritik bir öneme sahiptir.

7. Öneriler

Türk Yetkililere ve Hükümete:

1. **"FETÖ" Etiketinin Yeniden Değerlendirilmesi:** Türk hükümetinin Gülen Hareketi'ni terör örgütü olarak sınıflandırmasını yeniden gözden geçirmesi teşvik edilmelidir. Uluslararası perspektifler ve yasal kararlar, bu tanımlamanın destekleyici somut kanıtların eksik olduğunu önermektedir. "FETÖ" terimi nefret söylemi olarak kabul edildiğinden kullanılmaktan kaçınılmalıdır.
2. **Hukukun Üstünlüğü ve Yargı Bağımsızlığının Güçlendirilmesi:** Adil ve tarafsız yargılamaları sağlamak için yargının bağımsızlığını artırmaya yönelik çalışmalara odaklanılmalıdır. Bu, uluslararası insan hakları standartlarına uyum sağlamayı ve yargı süreçlerinden siyasi etkileri kaldırmayı içerir.
3. **Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik:** Gülen Hareketi'nin iddia edilen üyelerinin yargılanması gibi hükümet eylemlerinde şeffaflığı artırmalıdır. Güç kötüye kullanımı ve insan hakları ihlallerini önlemek için hesap verebilirlik mekanizmaları kurulmalıdır.
4. **Uluslararası Kurumlarla İş Birliği:** Uluslararası örgütlerle daha açık iş birliği yapılmalı ve uluslararası insan hakları yükümlülüklerine uyulmalıdır. Bu, uluslararası güveni yeniden kazanmaya ve Türkiye'nin yurtdışı imajını iyileştirmeye yardımcı olacaktır.

Diğer Devletlerin Hükümetlerine:

1. **Türkiye Tarafından Yapılan İade Taleplerinin Eleştirel Değerlendirilmesi:** Hükümetler, Türkiye'den Gülen Hareketi ile ilgili iade taleplerini eleştirel bir şekilde değerlendirmeli, bunların siyasi olarak motive edilmediğinden ve uluslararası hukuk standartlarına uygun olduğundan emin olmalıdır.
2. **İnsan Haklarının Korunması:** İnsan hakları ihlallerine maruz kalma riski taşıyan bireylere, özellikle de Gülen Hareketi ile gerçek veya iddia edilen bağlantıları nedeniyle zulme uğrayanlara sığınma ve koruma sunulmalıdır.
3. **Diplomatik İlişkiler:** Türkiye'nin demokratik ilkelere ve insan hakları normlarına uymasını teşvik etmek için diplomatik kanallar kullanılmalıdır. Bu, resmi iletişimlerde "FETÖ" gibi terimlerin kullanımı ve bunların etkileri hakkındaki endişeleri de içermelidir.
4. **Adil Yargılanma Desteği:** Diplomatik çabalar ve uluslararası hukuk aracılığıyla, Gülen Hareketi ile ilgili yasal zorluklarla veya iade ile karşı karşıya kalan bireylere hukuki ve savunma desteği sağlanmalıdır.

Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) İçin:

1. **Nefret Söylemine Karşı Savunuculuk:** "FETÖ" ve benzeri aşağılayıcı terimlerin kullanımına karşı aktif kampanyalar yürütülmelidir. Bu terimlerin nefret veya ayrımcılığı kışkırtabileceği hakkında kamuoyunu bilgilendirmeli ve daha saygılı bir söylem teşvik edilmelidir.

2. **İnsan Hakları İzleme:** Türkiye'deki durumu, özellikle Gülen Hareketi'ne yönelik baskılarla bağlantılı olduğu iddia edilen insan hakları ihlalleri hakkında izleme ve raporlama yapmaya devam edilmelidir. Uluslararası forumlarda haksız yargılamalar, keyfi tutuklamalar ve diğer ihlaller vurgulanmalıdır.
3. **Etkilenen Bireylere Destek:** Gülen Hareketi'ne yönelik eylemlerden etkilenen bireylere destek ağları sağlanmalıdır; bu, hukuki yardım, psikolojik destek ve mülteciler için yeniden yerleşim yardımını içermelidir.
4. **Kamuoyu Bilinçlendirme Kampanyaları:** Gülen Hareketi'nin muamelesiyle ilgili hukuki ve insan hakları meseleleri hakkında uluslararası toplulukları bilgilendirmek için kamuoyu bilinçlendirme kampanyaları yürütülmelidir. Yanlış bilgilendirmeyi karşılamak için objektif ve tarafsız bilgilerin yayılmasına odaklanılmalıdır.

Bu önerileri hayata geçirerek, ilgili taraflar Gülen Hareketi etrafındaki karmaşık sorunlara karşı daha adil ve insancıl bir yaklaşım geliştirebilir, insan haklarına ve demokratik uygulamalara saygıyı teşvik eden bir diyalog ve saygı ortamı oluşturabilir.

Referanslar

1. [Erdoğan'ın baş düşmanı Türk din adamı Gülen \(83\) hayatını kaybetti BBC: Başarısız 2016 darbesini planlamakla suçlanan Türk din adamı öldü](#)
2. [Al Jazeera: Fethullah Gülen: Cumhurbaşkanlığı müttefikliğinden Türkiye'nin sözde darbe beynine](#)
3. [CNBC: Bir zamanlar başarısız darbe girişiminden sorumlu tutulan Türk din adamı Fethullah Gülen 83 yaşında öldü](#)
4. [Politico: Erdoğan'ın baş düşmanı Fethullah Gülen öldü](#)
5. [New York Times: Türk Din Adamı ve Erdoğan'ın Rakibi Fethullah Gülen 83 Yaşında Öldü](#)
6. [ABD Dışişleri Bakanlığı: Yabancı Terörist Örgütler](#)
7. [Gülen Hareketine İlişkin AB Yasal Belgesi](#)
8. [Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Yaptırım Listesi](#)
9. [Welt: İslami vaiz, Erdoğan muhalifi Fethullah Gülen öldü](#)
10. [Birleşik Krallık Hükümeti: Türkiye Ülke Politikası ve Bilgi Notu](#)
11. [142 ABD Kongre Üyesinden Başkan Joe Biden'a Mektup](#)
12. [ABD Dışişleri Bakanlığı: 2023 İnsan Hakları Uygulamaları Ülke Raporları, Türkiye](#)
13. [Avrupa Komisyonu: Türkiye 2023 Raporu](#)
14. [Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı: Ülke Politikası ve Bilgi Notu Türkiye: Gülenciler](#)
15. [Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi \(AKPM\), Karar 2509 \(2023\)](#)
16. [ABD Dışişleri Bakanlığı: 2022 İnsan Hakları Uygulamaları Ülke Raporları: Türkiye](#)
17. [X.com: İngiliz Milletvekili Sir Edward Leigh'den AKPM'de İYİ Partili Zeki Hakan Sıdalı'ya tepki](#)
18. [Venedik Komisyonu: Türkiye Görüşü, 2-3 Temmuz 2021](#)
19. [Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi: Keyfi Gözaltılar Çalışma Grubu, Görüşler](#)
20. [Kanada Göçmenlik ve Mülteci Kurulu: Türkiye: Fethullah Gülen Hareketi](#)

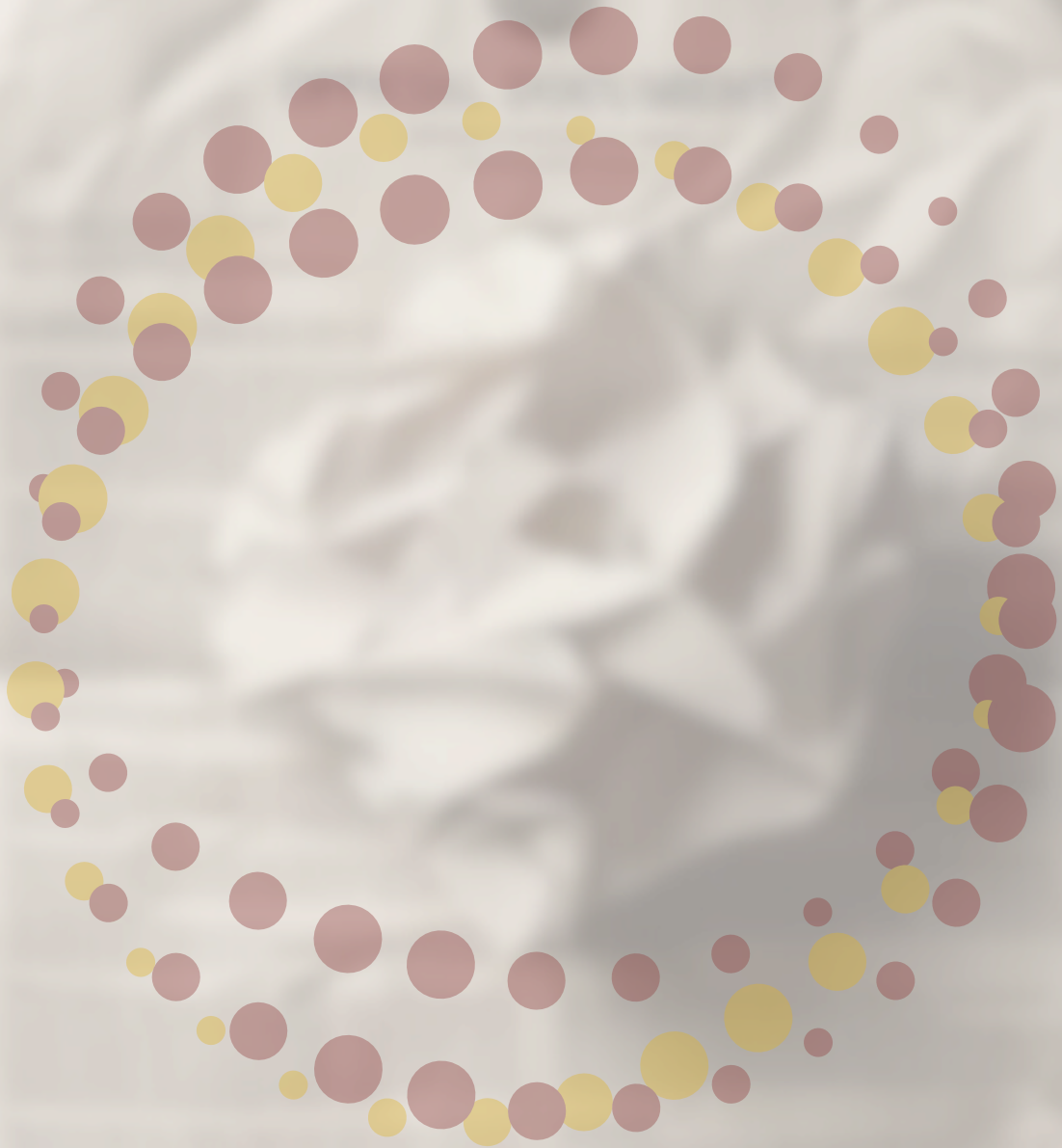
21. [Birleşmiş Milletler Raporu: Türkiye'de Olağanüstü Hal Sırasında Yaşanan İnsan Hakları İhlalleri](#)
22. [Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi: Türkiye'deki Olağanüstü Hal Hakkında Rapor](#)
23. [Politico: AB terörle mücadele şefi: Gülen ağı terör örgütü değil](#)
24. [UNIA: Yıllık rapor 2016, Baskı altında kapsayıcılık](#)
25. [SPIEGEL: Alman İstihbarat Şefi ile Röportaj, 20 Mart 2017](#)
26. [Birleşik Krallık Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi Raporu, 23 Mart 2017](#)
27. [Avam Kamarası Dış İlişkiler Komitesi Raporu, 21 Mart 2017](#)
28. [IntelNews: Sızdırılan AB istihbarat raporu Türkiye'deki darbenin arkasında İslamcıların olmadığını söylüyor](#) ve [The Times: Brüksel casusları, Erdoğan'ın darbeden önce tasfiye planladığını söylüyor](#)
29. [Birleşik Krallık Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi Sözlü Kanıtları, 15 Kasım 2016](#)
30. [BMMYK \(UNCHR\) Arşivleri: Kanada Göçmenlik ve Mülteci Kurulu, Türkiye: Fethullah Gülen Hareketi](#)
31. [Avrupa Konseyi: Türkiye'de Olağanüstü Halin İnsan Haklarına Etkileri Hakkında Memorandum](#)
32. [BBC: "Türkiye'de darbe: Gülen hareketi nedir ve ne istiyor?", 21 Temmuz 2016](#)
33. [Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi: Türkiye'de Olağanüstü Hal Raporu, Mart 2018](#)
34. [BBC'nin Gülen Hareketi ile İlgili Ek Röportajları](#)
35. [Erdoğan'dan cemaata tehdit: Cadı avı başlatacağız Erdoğan: Cadı avıysa, biz bu cadı avını yapacağız, bunu da bilin! Turkey Tribunal'in Nihai Mütalaası](#)
36. [Erdoğan'dan cemaata tehdit: Cadı avı başlatacağız](#)
37. [Erdoğan: Cadı avıysa, biz bu cadı avını yapacağız, bunu da bilin!](#)
38. [Türkiye Tribünali'nin Mütalaası](#)
39. [The Guardian: UCM'den Türk hükümetini dünya çapında muhaliflere uyguladığı zulüm nedeniyle soruşturması istendi](#)

40. [Pahl, Jon. *Fethullah Gülen: Bir Hizmet Hayatı*. Ciltli, 22 Nisan 2019. Şu adresten ulaşılabilir: Amazon](#)
41. [The Wall Street Journal: *ABD Türkiye'deki Darbe Konusunda İmamı İade Etmeye İkna Edilemedi*](#)
42. [Dünya Raporu 2024: *Türkiye | İnsan Hakları İzleme Örgütü \(Human Rights Watch\)*](#)
43. [Dünya Raporu 2023: *Türkiye | İnsan Hakları İzleme Örgütü \(Human Rights Watch\)*](#)
44. [Dünya Raporu 2022: *Türkiye | İnsan Hakları İzleme Örgütü \(Human Rights Watch\)*](#)
45. [Uluslararası Af Örgütü Birleşik Krallık, *Türkiye'de İnsan Hakları*](#)
46. [Uluslararası Af Örgütü Türkiye: *İnsan Haklarını Savunmak Suç Değildir*](#)
47. [Uluslararası Af Örgütü İrlanda, Türkiye: *İnsan hakları savunucularını serbest bırakın*](#)
48. [Freedom House, *Dünyada Özgürlük 2024, Türkiye*](#)
49. [Nate Schenkan, *Darbe Girişiminden Bir Yıl Sonra Türkiye Her Zamankinden Daha Kırılğan*](#)
50. [Freedom House, *Özel Rapor 2022 Türkiye: Ulusötesi Baskı Ev Sahibi Ülke Vaka Çalışması*](#)
51. [İslam İşbirliği Teşkilatı \(İİT\), *Siyasi Konulara İlişkin Kararlar, OIC/CFM-43/2016/POL/RES/FINAL*](#)
52. [Erdoğan ikna edemedi; İslam İşbirliği Teşkilatı da "terör örgütü" demiyor](#)
53. [İİT, Türkiye'nin Erdoğan'ın baş düşmanını hedef alan girişimlerine karşı çıkıyor](#)
54. [Avrupa Komisyonu 2024 Türkiye Raporu](#)
55. [ABD Dışişleri Bakanlığı \(U.S. Department of State\), *Terörizm Ülke Raporu, Aralık 2024*](#)
56. [2024 Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi'nden \(BAMF\) *Menşe Ülke Raporu*](#)
57. [Türkiye Hakkında Genel Menşe Ülke Bilgisi Raporu \(Ağustos 2023\)](#)
58. [Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı-1 \(28 Kasım 2018\)](#)
59. [Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı-2 \(28 Kasım 2018\)](#)
60. [Romanya Bükreş Temyiz Mahkemesi Kararı \(14 Aralık 2018\)](#)

61. [Hollanda İdari Yargı Dairesi Kararı \(13 Şubat 2019\)](#)
62. [Brezilya Federal Yüksek Mahkemesi Kararı \(7 Ağustos 2019\)](#)
63. [Birleşik Krallık Westminster Sulh Mahkemesi Kararı \(6 Aralık 2019\)](#)
64. [İspanya Ulusal Ceza Mahkemesi Kararı \(30 Ekim 2020\)](#)
65. [Florida Bölge Mahkemesi Kararı \(28 Nisan 2023\)](#)
66. [Avusturya İdare Mahkemesi Kararı \(24 Mayıs 2024\)](#)

ⁱ Bakınız:

1. <https://stockholmcf.org/new-report-exposes-systematic-use-of-hate-speech-following-fethullah-gulens-death-to-dehumanize-his-movement/>
2. <https://hatemonitoring.com/hate-monitoring-records/>
3. <https://nefretsucu.com/>
4. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17539153.2024.2397148?scroll=top&needAccess=true#abstract>
5. <https://cronfa.swan.ac.uk/Record/cronfa65074>
6. <https://northernjusticewatch.org/2024/02/23/countering-effects-of-the-feto-label-against-the-hizmet-people-living-in-canada/>

Solidarity With OTHERS

Belçika, 2025

www.solidaritywithothers.com

info@solidaritywithothers.com